

Om saam te vat

“Die debat oor homoseksualiteit in die NG Kerk het baie verwarring gebring onder die lidmate van die kerk.

Dit is my oortuiging dat hierdie verwarring die gevolg is van 'n onskriftuurlike benadering tot die hele probleem van homoseksualiteit.”

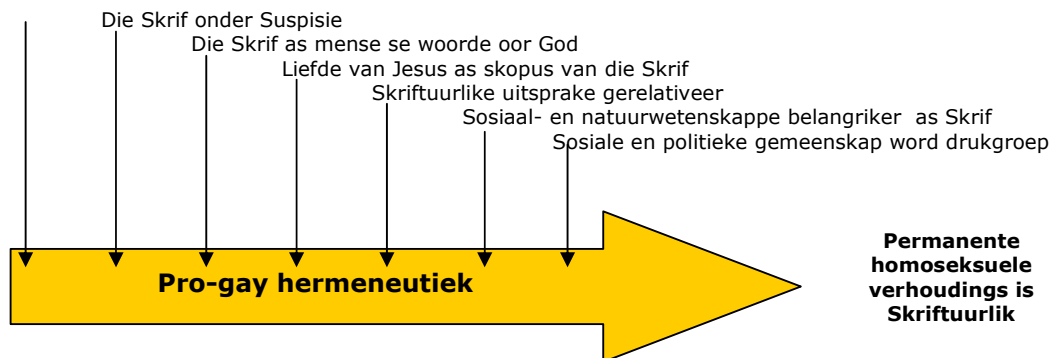
- Peet Botha -

Aan die begin moet dit gestel word dat die doel van hierdie studie nie vanuit 'n pastorale aanslag gedoen is nie. In hierdie studie is ook nie aandag gegee aan die aspek van 'n Bybelse pastoraat aan die homoseksuele persoon en sy/haar familie of vriende nie, hoewel dit sinvol sal wees indien die bevindinge van hierdie studie in die opstel van 'n Bybelse pastoraat aan die homoseksuele persoon en die mense naby hom/haar, in ag geneem sal word. Dit is 'n hermeneutiese studie in die Nuwe Testamentiese Wetenskappe. Die samevatting kan derhalwe as 'n kursoriese saamvoeg van die inhoud van die verhandeling gesien word. Vir meer inligting kan die verhandeling self gelees word.

Eerstens behoort dit duidelik te wees dat die debat nie oor homoseksuele “persone” handel nie, maar ten diepste oor die Skriftuurlike regverdiging vir **seksuele verhoudings van liefde en trou tussen mense van dieselfde geslag**. Die vraag is dan: “Hoe moet 'n mens werk om 'n duidelike 'nee' in die Skrif, 'n “ja” te maak”. Die antwoord is: “Gebruik hermeneutiese sleutels wat die Skrif tot 'n randgespreksvennoot rangeer, bring die Skrif onder verdenking en herinterpreteer dit”. In hierdie hermeneutiek word die volgende sleutels gebruik:

Historiese Ontwikkeling deur 'n "gay-bril"

Tweedens het die studie aangetoon dat daar inderdaad permanente seksuele verhoudings van liefde en trou onder die antieke en Mediterreense mense voorgekom het. Een van die basiese beredeneringsfoute van voorstanders van permanente seksuele verhoudings tussen mense van dieselfde geslag, is dat daar nie deur hulle na 'n seksuele "identiteit" gesoek word nie (Hoofstuk 2, par 1.1). Verder word ook nie in ag geneem dat volgens die antropologie van die destydse Mediterreense mense, iemand se identiteit deur sy/haar lewenswyse verklap is, maw "soos ek doen, so ís ek". Die implikasie is dus dat wanneer iemand aan 'n homoseksuele praktyk deelgeneem het, hy of sy as homoseksueel gesien is (Hoofstuk 8, par 1. en Hoofstuk 10, par 3.4.).

Daar was wél persone wat so 'n seksuele identiteit gehad het en wat een persoon van dieselfde geslag as 'n lewensmaat gehad het. Onder die Griekse filosowe was sulke verhoudings bekend. Plato het 'n permanente seksuele verhouding met Dion van Sirakuse gehad. Sokrates het weer so 'n verhouding van liefde en trou met Agaton gehad. Ander filosowe soos Cartulles, Virgilius en Horatio het ook permanente homoseksuele verhoudings van liefde en trou gehad. Plato vertel ook van Pausanius wat 'n permanente homoseksuele verhouding gehad het. Dan het die filosofiese beweging waarbinne Paulus sy vorming gehad het, die stoïsyne, geglo dat

seksuele verhoudings tussen mense van dieselfde geslag aanvaarbaar sou wees indien dit ten minste 28-jaar lank sou duur.

Hoewel sulke verhoudings van liefde en trou dus bekend was, was dit nie as die norm gesien nie. Verskeie filosowe keur sulke verhoudinge af. Onder hulle was Xenophon, Musonius Rufus. Daar was selfs Romeinse wette (Lex Scantinia en Lex Iulia – ongeveer 149 vC) wat sulke verhoudings afgekeur en verbied het (Hoofstuk 2, par 1.1.2.3.). Rabbi's in die Judaïsme (buite Bybels) is ook negatief teen hierdie seksuele verhoudings (tussen mense van dieselfde geslag). Filosowe en geskiedskrywers wat negatief teenoor sulke verhoudings is, is onder andere Flavius Josefus, Philo van Alexandrië, sowel as Pseudo-Philo (Hoofstuk 2, par 1.1.3.).

Ook Paulus het homoseksuele (en lesbiese) verhoudings van liefde en trou geken. Genoegsame bewyse is gevind wat aantoon dat sulke verhoudings wél in sy tyd voorgekom het. Spesifieke getuienis dui dat sulke verhoudings in Rome, Korinte en Efese bestaan het. Dit is juis in sy skrywe aan die gemeentes in hierdie drie stede waarin hy sterk standpunt teen homoseksuele verhoudings ingeneem het (hoofstuk 8, par 3.1.). Net so is dit ook belangrik om uit te wys dat sulke verhoudings slegs onder 'n klein groepie van die boonste 2% (adel) van die destydse publiek voorgekom het. Die adel was weer op hulle beurt 'n baie klein persentasie van die destydse bevolking (Hoofstuk 2, par 1.1.; Hoofstuk 8, par 3.1.).

Die kerkvaders handhaaf deur die bank ook die negatiewe siening van seksuele verhoudings tussen mense van dieselfde geslag (Hoofstuk 2, par 2.1.). Hoewel die persepsie geskep word dat daar 'n tydperk gedurende die Middeleeue was toe sulke permanente verhoudings deur die Kerk aanvaar is, blyk dit egter dat die Kerk gedurende vroeë en –latere Middeleeue sulke verhoudings nie goedgekeur het nie (Hoofstuk 2, par 2.2. en 2.3.). Net so

het die tyd na die Reformasie konsekwent homoseksuele verhoudings afgewys (Hoofstuk 2, par 2.4.). Vandag is daar slegs 'n kleingroepie binne die Protestantse kerke wat daarop aandring dat permanente seksuele verhoudings tussen mense van dieselfde geslag, Skriftuurlik verantwoord is.

Histories is die kerke binne gereformeerde verband in die wêreld ook negatief teenoor permanente homoseksuele verhoudings. Hoewel die Gereformeerde Kerke in Nederland (GKN) permanente homoseksuele verhoudinge van liefde en trou in die huwelik bevestig, het die Gereformeerde Ekumeniese Sinode sulke verhoudinge as teen die Skrif beoordeel. Die NGK het destyds ook haar ekumeniese verhouding met die GKN verbreek aangesien laasgenoemde kerk homoseksuele verhoudings van liefde en trou in die huwelik bevestig (Hoofstuk 3, 1.2.).

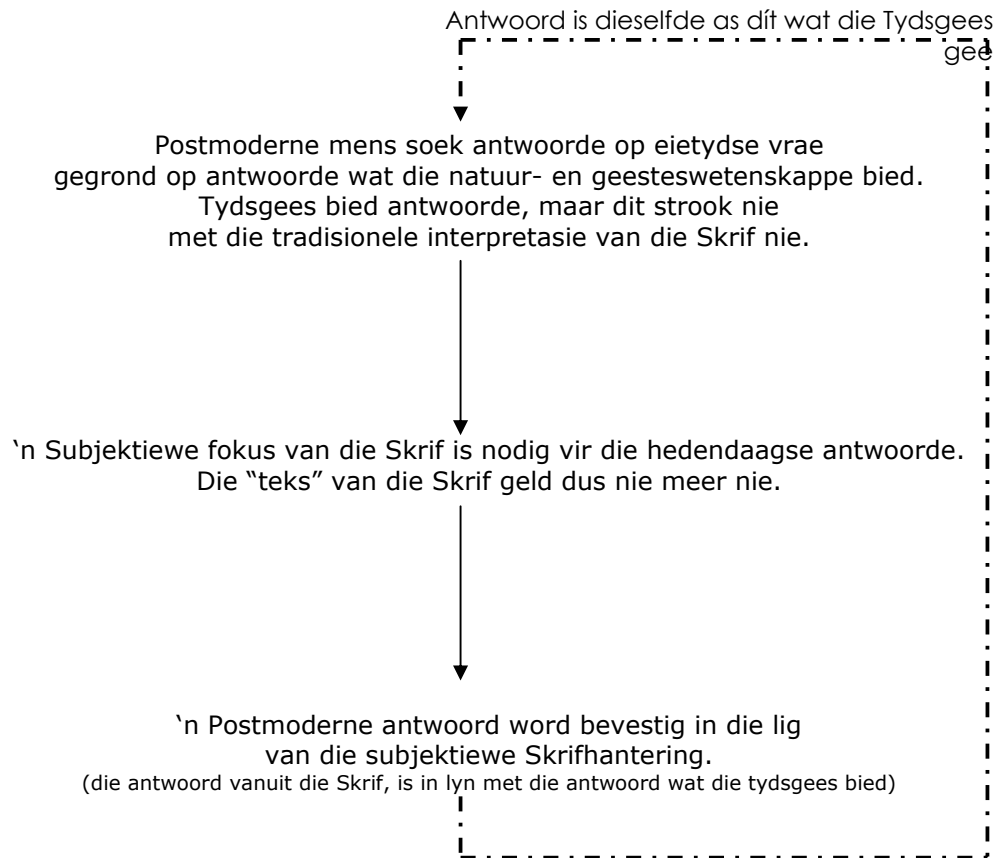
Dat verskillende homoseksuele identiteite bekend was, word verder gemotiveer deur die gebruik van verskillende Griekse begrippe om verskillende homoseksuele verhoudings aan te dui (Hoofstuk 2, par 1.1. en 2.1.). Die filosowe en die kervaders gebruik *paidofilew* en *paidofqorhseis* om op pedofilie te dui, en *paidarasths* of *paidikhn* om op pederastie te dui. Net so gebruik die filosowe *malakos*, *malakoths*, *malaka* of *malakia* en *kinaidos* om op die passiewe homoseksuele party te dui, terwyl *arrhn*, *arsenes* of *arsen* weer op die aktiewe homoseksuele persoon dui. Paulus en die kerkvaders gebruik ook *malakos* om op die vroulike homoseksuele party te dui, en *arsenokoitai* om op die manlike homoseksuele party te dui (Hoofstuk 2, par 2.1.).

Merkwaardig is dat hoewel Plato in 'n permanente seksuele verhouding van liefde en trou met iemand van dieselfde geslag as hy was, hy en sy student, Aristoteles tóg erken dat hierdie verhoudings nie biologies en fisiologies natuurlik is nie. In begrippe wat woordelike ooreenkom met Paulus se

afwysing van homoseksuele verhoudings in Romeine 1 gebruikte beide Plato en Aristoteles *usin/ / para usin* om op die biologiese en fisiologiese onnatuurlik van sulke verhoudinge te dui. Paulus se gebruik van die begrip in verwysing na die biologiese onnatuurlikheid van homoseksuele verhoudings is ook in lyn met die stoïsyne en Josefus se gebruik van *para usin*. Die implikasie van Paulus se gebruik van die begrip is dus duidelik: homoseksuele verhoudings is teen die biologiese skeppingsorde van 'n man en 'n vrou. Wie dus *para usin* optree maak homself / haarself skuldig aan 'n seksuele fout (Hoofstuk 2, par 1.1. en Hoofstuk 9, par 1. en 2.1.).

In die **derde plek** kan die wese van hierdie hermeneutiek as 'n Postmoderne hermeneutiek beskryf word. Volgens hierdie hermeneutiek is die Skrif 'n ou dokument waarin bloot menslike nadenke oor God gevind word. Daar kan dus in die Skrif geen "waarheid" gevind word nie (Hoofstuk 1, par 1.3. en Hoofstuk 3, par 1.1.). Die Skrifinterpretasie wat gebruik word om homoseksuele verhoudinge vanuit die Skrif te regverdig, begin by die huidige problematiek waarin die natuur- en geesteswetenskappe sekere antwoorde gee. Daar word dan vanaf die bevinding na die Skrif teruggewerk. Gedeeltes wat sou lei dat ander antwoorde verkry sou word as wat die natuur- en geesteswetenskappe gee, word weg verklaar sodat die antwoorde wat verkry is, dieselfde is as wat die tydsges bied (Hoofstuk 3, par 1.2.). Skematies sou dit as volg aangetoon kon word:

Vierdens speel die hermeneutiek van suspisie binne hierdie paradigma dus `n bepaalde rol. Die hipotese van hierdie hermeneutiek is dat die Skrif nie gebruik kan word om `n antwoord op die hedendaagse homoseksualiteitsvraagstuk te gee nie. Heelwat Skrifgedeeltes word dan gebruik as analoë voorbeelde wat vandag nie meer sou geld nie (Hoofstuk 1, par 1.3.) of dat die Skrifgedeeltes wat oor homoseksuele verhoudings praat óf te min is, óf dat dit nie van homoseksuele verhoudings van liefde en trou praat nie (Hoofstuk 1, par 1.4.). Indien die hermeneutiese sleutels van die verligting-bevrydingshermeneutiek, die krities-realistiese hermeneutiek en die hermeneutiek van analogie gebruik word, blyk dit dat al die gemelde gedeeltes vandag egter wél nog `n "boodskap" het. `n Basiese probleem met die hermeneutiek van suspisie is dat dit moraliteit met die natuur- en

geesteswetenskappe, sowel as sekere etiese optredes verwar. Die skep van die suspisie kan derhalwe nie gehandhaaf word nie (Hoofstuk 4, par 1.11). Indien daar wel sekere analoë voorbeelde uit die Skrif gebruik word, om aan te dui of homoseksuele verhoudings vanuit die Skrif geld, of nie, is bloedskande en pedofilie beter analoë (vgl die konteks in Lev 18-20). Laasgenoemde voorbeelde word deur alle voorstanders van homoseksuele verhoudings as immoreel afgewys, terwyl daar ook permanente seksuele verhoudings van liefde en trou onder familieledes, sowel as tussen ouer persone met jonger persone voorkom. Fisiologies is heteroseksuele verhoudings van bloedskande en pedofilie ook meer aanpasbaar (hoofstuk 4, par 2).

Vyfdens kan die tekste argument ook nie gehandhaaf word nie, aangesien daar nie rekening gehou word met die Skriftuurlike siening van seksualiteit in die algemeen nie. Net so is die frekwensie waarin 'n aantal tekste voorkom ondergeskik aan die inhoud of boodskap van die teks. Dit is dan ook so dat daar leerstellige sake binne gereformeerde kerke voorkom, waarin daar nog "minder tekste" is wat die dogma steun, bv kinderdoop en uitverkiesing. Daar bestaan verder geen pertinente Skrifgedeelte wat die leer van die Drie Eenheid ondubbelsinnig motiveer nie (Hoofstuk 4, par 1.12).

'n Ander belangrike hermeneutiese sleutel wat tot die Skriftuurlike regverdiging van permanente seksuele homoseksuele verhoudings lei, is **sedens** die rol wat die natuur- en geesteswetenskappe speel. Die argument is dat mense as homoseksueles gebore word, en dat dit 'n alternatiewe vorm van seksualiteit is: "God het my só gemaak, daarom is dit goed". Wie so met die Skrif werk, ontken die wese van ons gebrokenheid. Dit ontken ook die wese wat die letsels van die sondeval op die skepping (natuur) in die algemeen én op die bio-psigo-sosiale samestelling van die

mens as individu het (fisiologies en biologies - Hoofstuk 1, par 1.2. en Hoofstuk 5, par 2).

In terme van die natuurwetenskappe is dit nie so dat 10% van die algemene publiek 'n homoseksuele oriëntasie het nie. Die persentasie is gegrond op Alfred Kinsey se verslag in die 1940's. Die verslag word verkeerd aangehaal, aangesien hy in werklikheid die studie onder manlike seksoortreders tussen die ouderdom van 16-65 in tronke gedoen het wat die afgelope drie jaar 'n homoseksuele verhouding gehad het. Ander navorsers se bevindinge dui op heelwat minder as die 10%. Laumann het bevind dat 2% mans en 0.9% vroue hulself as iemand met 'n homoseksuele oriëntasie beskou. Harry het weer bevind dat 2.4% mans 'n homoseksuele oriëntasie het (nog navorsers wat die persone met 'n homoseksuele oriëntasie op ongeveer dieselfde persentasie plaas, is Billy, Fay, Rogers en Turner, Sell, Spira, Stall en Wellings). Sommige navorsers (Stanton en Yarhouse) beweer dat dit nie 'n twyfel bewys kan word dat 'n bio-psigo-sosiale homoseksuele oriëntasie bestaan nie, terwyl Hamer uitwys dat 'n homoseksuele-geen nie gevind is nie. Daar is volgens hom wel 'n chromosoom-merker gevind wat met gedrag verband hou (maar nie met 'n seksuele oriëntasie nie - Hoofstuk 3, par 2.1.).

Die verwydering van homoseksualiteit uit die DSM deur die Amerikaanse Psigiatriese Assosiasie in 1974 word deur sommige navorsers as oneties beskou. Die rede hiervoor was dat die normale prosedure om tot só 'n besluit te kom, nie gevolg is nie. Die besluit het gevolg nadat 'n demokratiese stemming onder druk en finansiering van en deur gay-drukgroepe gevolg is. Dit is interessant om ook te let dat die stemming gevolg het nadat gay-persone die vergadering toegesprek het (Hoofstuk 3, par 2.1.2.). Dit is dieselfde strategie wat voorstanders van permanente homoseksuele verhoudings in die kerk gebruik. Tydens elke werkgroep of

kommissie vergadering, word homoseksuele persone ook as lede van die werkgroepe gebruik – óf – spreek homoseksuele persone werkgroepe toe.

Hierdie strategie bemoeilik die vrye proses van teologiesering. Wanneer die ervaring van die homoseksuele persoon (as deel van die geesteswetenskappe) `n hermeneutiese sleutel word, verval die proses van teologiesering in subjektivisme. Dit is dus ook `n strategie van manipulasie aangesien diegene wat glo dat die Skrif nie permanente homoseksuele verhoudings goedkeur nie, dikwels te sleg voel om homoseksuele persone met hul standpunt te konfronteer. Die rede is júís hul deernis vir die homoseksuele persoon, sowel as hul empatiese seer wat hul met die homoseksuele persoon deel. Net so voel hul gemanipuleer omdat hulle dikwels van liefdeloosheid beskuldig word. Hierdie strategie plaas sogenaamde behoudende Christene in `n uiters ongewenste situasie (Hoofstuk 3, par 2.2.).

Die vraag is of die natuur- en geesteswetenskappe vetoreg in die debat het? Om die vraag te beantwoord, moet `n ander soortgelyke vraag ook gevra word. `n Vraag soos: Indien die wetenskap ooit sou bewys dat mense met `n pedofiliese of `n bloedskandelike -oriëntasie bestaan en dat dit die resultaat van bio-psigo-sosiale faktore is, sal die Kerk dit dan as `n normale seksuele oriëntasie sien, en as `n moreel aanvaarbare leefwyse beskou? Sal die Kerk sulke verhoudings kerklik inseën?

Die natuur- en geesteswetenskappe behoort nie, én kán níe die Skrif tot `n randgespreksvennoot veto nie, aangesien dit nie teenoor mekaar behoort te staan nie. Waar eersgenoemde meer oor `n antropologie wil praat, wil die Skrif oor "teologie" praat. `n Teologiese begrip (soos sonde of moraliteit) kan nie deur `n ander vakwetenskaplike dissipline opgehef word nie (Hoofstuk 3, par 2.1.3.).

In die **sewende plek** handhaaf die Skrif konsekwent seksualiteit in terme van manlik en vroulik. Hoewel voorstanders van permanente homoseksuele verhoudings van liefde en trou graag sou wou voorgee dat die Skrif nie heteroseksuele verhoudings as die norm sien nie, is die teenoorgestelde juis waar. Nooit word enige ander vorm van seksuele verhouding, anders as die tussen 'n man en 'n vrou in terme van "huwelike" geteken nie. Selfs waar daar sprake is van poligamie, is dit nog steeds in 'n heteroseksuele konteks. Die argument dat, omdat die Skrif nie net van monogame huwelike praat nie, homoseksuele huwelike aanvaarbaar sou wees, is nie 'n korrekte argument nie. Hoewel die Skrif van poligame huwelike praat, word dit telkens negatief geteken. Daarom kan gesê word dat die Skrif konsekwent slegs ten opsigte van 'n monogame heteroseksuele huwelik positief praat (Hoofstuk 5, par 1.3.1.).

Die Gen 1 tot 4 verhale kan nie slegs in terme van wedersydse verhoudings van liefde en trou tussen twee mense (ongeach hul geslag) gelees word nie. Die menslike seksualiteit is volgens die P-bron nie in eenslagtigheid nie, maar in heteroseksualiteit. Gen 1 se lering rakende seksualiteit behoort ook gelees te word in die Babiloniese konteks waar homoseksuele verhoudings bestaan het. Die onaanvaarbaarheid van homoseksuele verhoudings word dan deur die eerste skeppingsverhaal wat sy ontstaan in Babilonië gehad het, aangetoon. Die skepping van die man en vrou dui op die tipe gemeenskap waarbinne die twee vorme van menslike geslagtelikheid tot mekaar behoort. Níé homoseksuele verhoudings hoort tot egte en ware seksualiteit nie, maar heteroseksualiteit (Hoofstuk 5, par 1.2.).

In die **agste plek** handhaaf die res van die Skrif heteroseksualiteit as die enigste norm vir seksuele verhoudings (Hoofstuk 5, par 1.3.1.). In Jesus se bediening ken Hy geen ander aanvaarbare seksuele verhouding, as 'n

heteroseksuele verhouding nie, om die waarheid te sê, Hy bevestig slegs heteroseksuele verhoudings (Hoofstuk 5, par 1.3.2.). Die res van die Nuwe Testament handhaaf konsekwent die siening dat seksualiteit binne die konteks van 'n man en 'n vrou voorkom (Hoofstuk 5, par 1.3.3.). Net so handhaaf die kerkvaders sowel as die latere Christelike tradisie rakende seksualiteit, slegs heteroseksualiteit as die enigste aanvaarbare vorm van seksuele verhoudings (Hoofstuk 5, par 1.3.4. en 1.3.5.).

Die argument dat die Ou Testament nie oor homoseksuele verhoudings soos ons dit vandag ken, praat nie, verdien in die **negende plek** ook aandag: Dit is so dat daar in die Ou Testament heelwat verwysings na homoseksuele verkragtings voorkom (Hoofstuk 6, par 1.). Met die Levitikus en Deuteronomium tekste gaan dit egter nie oor homoseksuele verkragtings nie. Hoewel daar binne die betrokke tekste aspekte voorkom wat Christene vandag nie meer algemene handhaaf nie, is daar egter ook gebruike wat vandag nog steeds vir die Christene geld. Die Levitikus tekste kan as 'n verklaring van die Dekaloog gesien word. Binne die reinheidswette is daar dus ook wetgewing wat met moraliteit verband hou. Indien die verwysing na homoseksuele verhoudings nie vandag sou geld nie, omdat dit oënskynlik slegs op kultiese praktyke sou dui, is dit dan ook so dat permanente seksuele verhoudings van bloedskande en pedofilie (Lev 18 en 20) wat nie binne die kultus voorkom nie, vandag aanvaarbaar sou wees? (Hoofstuk 6, par 2.1.).

Die leser van die Levitikus tekste behoort op te merk dat daar tussen die twee betrokke hoofstukke in Lev 19 twee keer die pertinente opdrag voorkom om jou naaste lief te hê. Moraliteit se wortels kom dus ook uit die liefdesgebod (ook liefde vir die naaste). Dit is daarom nie Bybels om diegene wat homoseksuele verhoudings afwys, van liefdeloosheid te beskuldig nie. Net so is dit ook liefdeloos deur persone wat homoseksuele verhoudings

beoefen, nie op die immoraliteit van hul dade te wys nie. Elke gemeenskap het sekere waardes en norme waarvolgens hulle gekenmerk word. Dit bepaal die uniekheid van die gemeenskap teenoor ander gemeenskappe. Die betrokke reinheidswette kan daarom as 'n "kategismus" vir God se mense gesien word, en behoort daarom ook in terme van moraliteit waar gesinswaardes, huwelike en seksuele gebruike ter sprake is, vandag te geld. Die toepassing van die reinheidswette het die volk se moraliteit verhoog (Hoofstuk 6, par 2.1.).

In die **tiende plek** moet stilgestaan word by die persepsie dat die Skrif na kultiese homoseksualiteit verwys: Daar is wel voorbeelde van mans wat in Israel of onder die destydse heidene by kultiese prostitusie betrokke was. Daar bestaan egter nie bewyse om te beweer dat hierdie manlike prostitusie "tempel-homoseksuele prostitute" was nie. Voorstanders van homoseksuele verhoudings van liefde en trou maak 'n onaanvaarbare sprong deur die een aan die ander gelyk te stel. Verder is dit so dat kultiese prostitusie met vrugbaarheid te doen gehad het. Homoseksuele praktyke het nie met vrugbaarheid te make nie. Soms het vroulike tempel prostitute ook as verpleegsters en vroedvroue opgetree. Ander kere is van tempel prostitusie gebruik gemaak om geld te kry sodat iemand sy/haar skuld kom afbetaal (maw ekonomies van aard - Hoofstuk 6, par 2.1.4.)

Vervolgens moet die lering en bediening van Jesus ook ernstig opgeneem word: Binne die Christelike gemeenskap is die radikale getuie van Jesus waarskynlik die sterkste argument wat voorstanders van homoseksuele verhoudings het. Die stilswye van Jesus kan nie gebruik word om te beweer dat Jesus sulke verhoudings stilswyend aanvaar het nie. Wanneer Jesus nie met 'n sosiale gebruik of lering saamgestem het nie, het Hy dit sterk aangespreek. Beide die Palestynse- en Hellenistiese Judaïsme was gekant teen enige vorm van homoseksuele verhoudings. As Joodse Rabbi het Hy

kennis gehad van hierdie standpunt, sowel as dié van die Levitikus tekste. Wanneer Hy dit nie in die openbaar ongeldig verklaar nie (soos bv die gebruike van die Sabbat, omgang met onrein mense en vroue, plig om te vergewe of die beswaring rakende egskeiding ens) impliseer dit dat Hy die verbod op homoseksuele verhoudinge handhaaf (Hoofstuk 7, par 3.).

Dit is ook nie korrek om te beweer dat Hy 'n nuwe liefdesgebod gegee het nie. Liefde vir God en liefde vir die naaste was Ou Testamentiese gebooue wat Hy slegs saamgevoeg het. Die gebod om die naaste lief te hê, se konteks word juis in die verbod op homoseksuele verhoudinge gevind – soos reeds vermeld. Liefde het vir die destydse Mediterreense mense nie die aanvaarding van alles beteken nie. Liefde het juis grense veronderstel, aangesien alles wat nie tot voordeel van die groep se goeie naam was nie, as liefdeloos teenoor die groep gesien is. Verder het liefde 'n onderlinge verantwoordelikheid en lojaliteit teenoor die groep beteken. Wanneer die meerderheid van die groep (of die gemeenskap in algemeen) dus teen homoseksuele verhoudinge is, impliseer liefde dat die groepslid hom/haar van sulke verhoudinge weerhou. Liefde vir God en liefde vir die naaste impliseer dus duidelike grense (Hoofstuk 7, par 4.).

Dit impliseer dat die liefdesgod of die Gees nie die wet of gehoorsaamheid ophef nie. Dit is juis in Jesus se omgang met randfigure sigbaar (owerspelige vrou van Joh 7; Sy houding teenoor owerspeliges en prostitute in Matt 21 sowel as die verhaal van die Samaritaanse vrou in Joh 4). In nie een van die verhale keer Jesus sonde of immorele optrede goed nie (Hoofstuk 7, par 5.1.). Wanneer Jesus stel dat Hy die wet vervul het, impliseer Hy nie dat die wet nie meer geld nie, maar dat slegs Hy dit volkome onderhou het (hoofstuk 7, par 5.2.).

In die **twaaalfde plek** speel die rol wat Paulus se teologie ten opsigte van homoseksuele verhoudings ook 'n bepalende rol: Ook in die Nuwe Testament is die gebruik van sondelyste deur Paulus, eerder 'n "kategismus" (soos met die Levitikus tekste) wat die vroeë Christene op die vorming van hul nuwe identiteit (etiese en Christelike moraliteit) wil wys. Dit is ook belangrik om te verstaan dat die sondelyste nie in alle opsigte met mekaar ooreenstem nie. Die implikasie hiervan is tog dat Paulus ook spesifieke "sondes" of "immorele optredes" in elke gemeenskap en gemeente aanspreek. (Hoofstuk 10, par 2.1.). Dit is veral belangrik omdat in ag geneem moet word dat die vroeë Christene aan wie Paulus en Deutero-Paulus skryf hoofsaaklik uit bekeerlinge uit die heidendom gekom het. Hierdie Christene het nie noodwendig dadelik met hul heidense gewoontes gebreek nie. Net so het van hierdie bekeerlinge ook dikwels terug geval in die gebruike wat hul voor hul bekering beoefen het. Dit is dus logies dat Paulus volgens die sosio-historiese etiek die gelowiges (in lyn met Jesus se metodiek) oproep om as groep anders te leef. Hoewel hy erken dat hulle in Christus vryheid het, leer hy dat vryheid duidelike grense het. Ook hier impliseer dit dat wanneer iemand 'n homoseksuele oriëntasie het, so 'n persoon hierdie oriëntasie nie sou uitleef nie – die persoon stel aan homself / haarself dus grense (Hoofstuk 8, par 3.1. ; 3.2; 4. en Hoofstuk 10, par 3.).

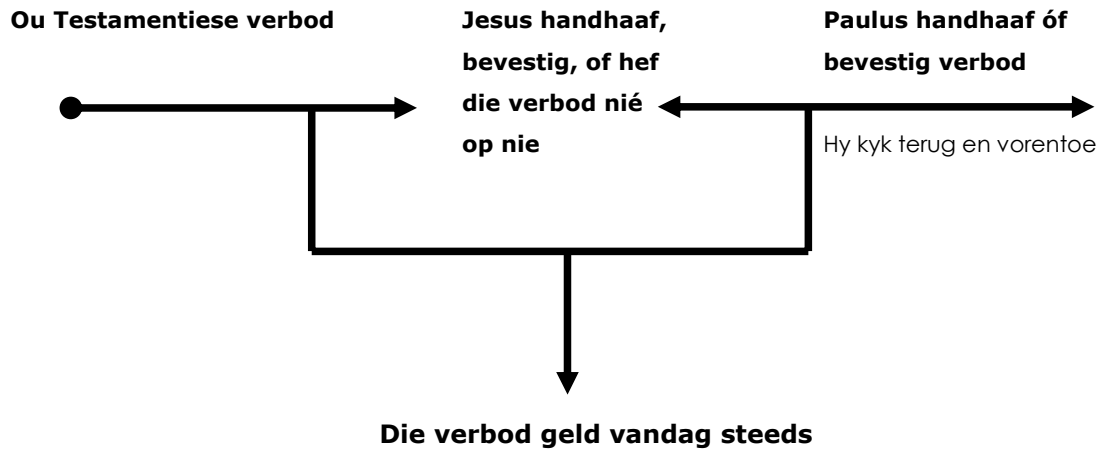
Hoewel verskillende pro-gay teoloë probeer om *malakos* en *arsenokoiths* so te vertaal dat dit nie op permanente homoseksuele verhoudings dui nie, is die teenoorgestelde waar. Die semantiese inhoud van *malakos* het in 1 Kor 6:9 'n duidelike seksuele betekenis aangesien dit direk met *arsenokoiths* verbind word. Wanneer Philo dit gebruik word dit saam met *anandria* (iemand wat nie manlik is nie) en *androgunos* (man-vrou) in sy beskrywing van homoseksualiteit aangewend. In sy gebruik van die begrip, verwys hy na die passiewe homoseksuele party. Net so gebruik Polikarpus beide die begrippe in sy verwysing na die manlike en vroulike homoseksuele

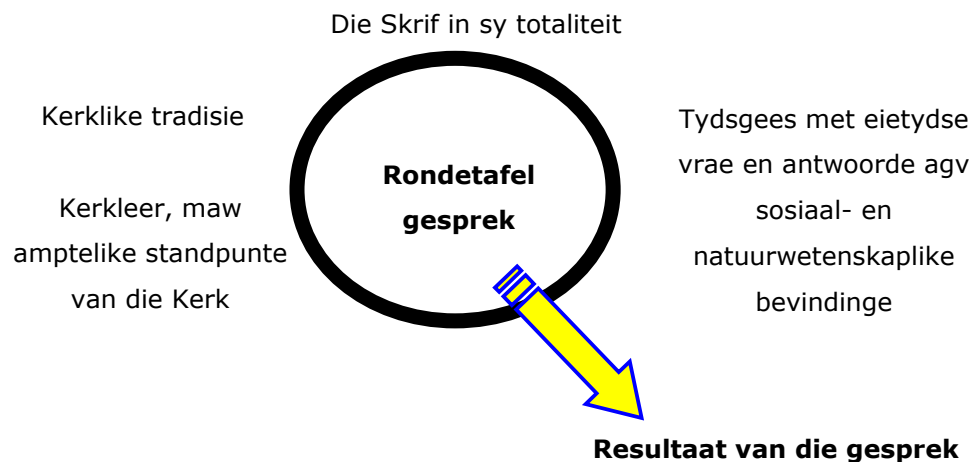
partye. Die begrip "malacos" in Latyn het ook 'n seksuele begrip. Paulus se gebruik van *malakos* is dus in lyn met die destydse verwysing na die vroulike homoseksuele party. Net so gebruik hy die LXX se vertaling van Lev 18:22 en 20:13 wanneer hy homoseksuele verhoudings met die *arsenokoitai* (verwysende na die manlike homoseksuele party) afwys (Hoofstuk 10, par 2.2.). Indien aanvaar sou word dat Timoteus deur 'n dissipel van Paulus geskryf is, is dit soveel meer merkwaardig. Dan impliseer dit dat die leer van Paulus dat homoseksuele verhoudinge nie aanvaarbaar is nie, alreeds voor die kerkvaders deel van die moraliteit van die Christelike Kerk geword het. In die lees van die Timoteus teks is dit ook belangrik om in ag te neem dat hier 'n verklaring van die Dekaloog gegee word (net soos in die Levitikus tekste – vgl Hoofstuk 10, par 2.2.).

Paulus en Deutero-Paulus verwys nie in Romeine, Korintiërs en 1 Timoteus na perversiteit nie. Die begrippe *οἰὺ κύνε* in Openbaring 22 en *ajsevlgeia* in 1 Kor 12 is Nuwe Testamentiese begrippe wat op perversiteit en losbandigheid dui (Hoofstuk 10, par 2.3.).

Laastens wil ek bloot nog 'n hermeneutiese opmerking verder uitklear: Waar die verligting-bevrydingshermeneutiek sekere sake ophef indien daar in die Skrif verligting rakende 'n spesifieke tema is, gebeur dit nié met homoseksuele verhoudings nie. Waar Jesus byvoorbeeld die verbod op egskeiding aan die een kant verswaar, terwyl Hy die gebruike op die Sabbat aan die ander kant verlig, hef nóg Hy nóg Paulus die verbod op homoseksuele verhoudinge op. Om daardie rede kan die gelowige wat die Skrif en sy gesag ernstig opneem, die verbod op sulke verhoudings nie vandag ophef nie. Vir vandag se Christen sal die verbod op homoseksuele verhoudings dus nog steeds geld. Skematies word dit as volg uitgebeeld:

Die vraag is aan die begin van hierdie studie gevra wat die antwoord sou wees met die rondetafel gesprek op die eietydse vraag oor homoseksuele huwelike. Die skema van die gesprek is as volg uitgebeeld:

Pro-gay teoloë se antwoord op hierdie skema is dat die tydsgees met sy eie vrae en antwoorde al die ander rolspelers kan veto (nie nét die Skrif nie). Behoudende teoloë kom tot 'n ander gevolgtrekking: Die antwoord op die vraag is dat die Kerk nie homoseksuele verhoudings en –huwelike as

Skriftuurlik kan aanvaar nie. Die rede hiervoor is dat al die rolspelers (die Skrif, die Kerklike tradisie en –geskiedenis sowel as die amptelike standpunte van die Kerk deur die eeue heen) behalwe die tydsgees, `n duidelike n  e op die eietydse versoek dat die Kerk dit sou aanvaar, gee. Soos aan die begin van die samevatting gemeld is, sal die “pastor” in die ontwikkeling van `n Bybelse pastoraat aan die homoseksuele persoon en aan sy/haar familie sowel as vriende, baat vind indien hy/sy die bevindinge van hierdie studie in ag neem.

To Conclude

Firstly it should be clear that the debate is not about homosexual “persons” as such, but an in- depth probe into the Scriptural justification for **homosexual relationships and marriages**. The question remains: “How does one go about changing a distinct ‘no’ in Scripture into a ‘yes’? The answer is: “Use hermeneutical keys that shunt Scripture to the position of an outsider in the dialogue, bring Scripture under suspicion and re- interpret it”.

The essence of the said hermeneutics can be described as a postmodern hermeneutics. According to this hermeneutics Scripture is merely human reflection on God. It is for this reason that science and the experience of the homosexual person often carries more authority than Scripture. Modern man can therefore exclaim: “We know more than the authors of the Bible!”.

This study has shown that the abovementioned hermeneutical keys often fail the test of history. Homosexual relationships have been known since the beginning of humanity. Homosexual marriages were indeed practiced amongst the Greek philosophers. It also occurred in Rome, Corinth and Ephesus during Paul’s ministry. Still it has never been generally accepted as normative by any form of society.

The Church has also since her existence consistently rejected homosexual relationships through the ages. The world church of today is declinatory towards the clerical blessing of homosexual marriages. Today homosexual relationships and marriages are being defended according to Scripture by a mere handful of protestant theologians in the world church.

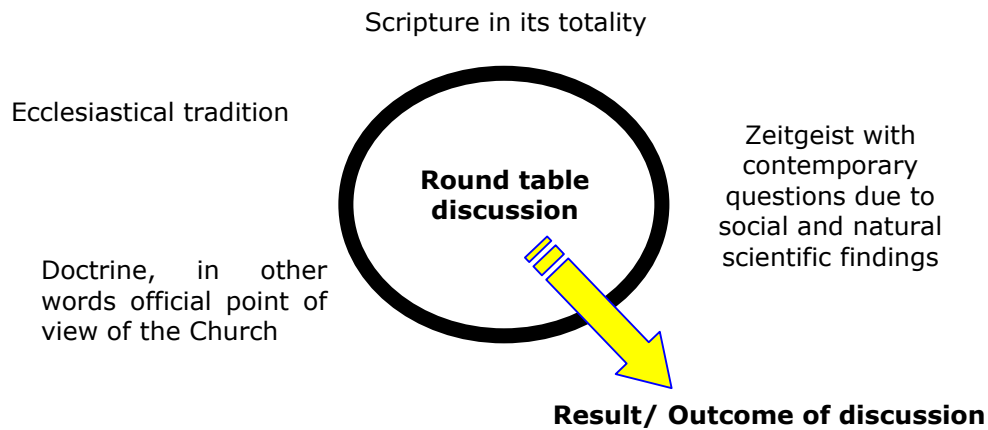

The mere fact that the social and natural sciences possibly don't always come to the same conclusions as Scripture, don't mean that Scriptural judgements in terms of morality and theological notions may be ignored. The question whether science can leave aside a "theological concept" (such as sin) should be asked. The two role players should not oppose each other. They may and can exist independently. Science and experience want to reflect something of socio- anthropology while Scripture wants to provide moral guidelines within this anthropology.

There are clear boundaries in the ethics and morality of Jesus and Paul. Love for God and gratitude for His work of redemption does imply deliverance through grace only. For the people of the time love meant loyalty and a sense of responsibility towards their group, implying that a homosexual person would refrain from entering into a homosexual relationship. Such relationships would be detrimental to the Church's reputation.

Therefore Jesus' ministry cannot be applied to argue that He would have accepted homosexual marriages. His silence regarding such relationships exactly confirms His assumption that such "relationships and marriages" are sinful in line with His teachings of the Old Testament. He does not give a "new commandment of love". When He does give the so- called double commandment of love, the commandment referring to love for fellow- man comes from Leviticus 19. That is the very chapter between Leviticus 18 and 20 where homosexual relationships are condemned. The prohibition of homosexual relationships can therefore not be regarded as loveless.

At the beginning of this study the question was what the outcome of the round table discussion regarding the current issue of homosexual relationships and -marriages would be. The scheme for the discussion was depicted as follows:

In reply to this scheme pro- gay theologians argue that the Zeitgeist with its own questions can veto all the other role players (not only Scripture). Other theologians conclude differently: The answer is that the Church cannot accept homosexual relations and marriages as Scriptural. The reason being that all the role players (Scripture, clerical tradition and – history as well as the official point of view of the Church through the ages) except the Zeitgeist clearly reply negatively to the contemporary request that the Church should accept it.

Sleutel terme

1. **ajrsenokoiivth** : Die manlike of aktiewe homoseksuele persoon wat die ander homoseksuele persoon penetreer.
2. **malakov** "oute ajrsenokoiivth" : Daar mag nie seksuele verhoudings tussen die vroulike en die manlike homoseksuele persone wees nie. Hier is spesifieke verwysing na die sogenaamde twee vorme van homoseksuele oriëntasies nl die manlike homoseksuele persoon én die vroulike homoseksuele persoon.
3. **Homoseksuele oriëntasie** : 'n Persoon wat as homoseksueel gebore word. Die persoon se seksuele oriëntasie is homoseksueel, en nie heteroseksueel nie. Dit is sy/haar seksuele "konstitusie".
4. **Homoseksuele huwelike en -verhouding** : Homoseksuele persone wat nie losbandig en pervers met mekaar lewe nie. Hier is permanente homoseksuele verhoudings van liefde en trou (soos by heteroseksuele huwelike) die norm.
5. **hV;ai ybeK]v]mi bK'v]ti al** : 'n Man mag nie by 'n man lê soos 'n man by 'n vrou lê nie. Mans mag dus nie met mekaar seksuele verhoudings hê soos wat hulle met vrouens het nie.
6. **malakov** : Anders as **ajrsenokoiivth** is hierdie die passiewe of vroulike homoseksuele persoon. Hierdie persoon is die een wat gepenetreer word.
7. **paidarasths** : 'n Man wat homoseksuele daade en -verhoudings met seuns het.
8. **para fusin** : Dit begrip hou verband met die natuurlike, biologies en fisiologies verskille tussen 'n man en 'n vrou (natuurwet). Hierdie begrip dui aan dat die natuurwet van heteroseksualiteit en heteroseksuele verhoudings oortree word.
9. **Postmoderne hermeneutiek** : Die manier waarop die Skrif verstaan en hanteer word sodat die Skrif se duidelike "nee" vir homoseksuele

verhoudings, 'n "ja" gemaak word. Die Skrif word nie meer as God se Woord gesien nie, maar mense se woorde in hul nadenke oor God. Daarom kan die sosiaal- en natuurwetenskappe die Skrif ten opsigte van moraliteit veto.

10. **hb; [e/t** : Iets wat afskuwelik, afstootlik en verwerplik is. Dit is heeltemal onaanvaarbaar. Die sterkste vorm van afwysing tov van verkeerde seksuele verhoudings.

`n Slot opmerking

Die Suid-Afrikaanse homoseksualiteitsdebat (en in die wêreldkerk) handel in sy diepste grondslag nie oor die aanvaarding van homoseksuele persone nie, maar oor die kerklike inseën van homoseksuele huwelike. In `n poging om homoseksuele verhoudings en -huwelike Kerklik aanvaar te kry, word `n hermeneutiek gebruik wat as `n postmoderne hermeneutiek bekend kan staan.

Volgens hierdie hermeneutiek dra die sosiaal- en natuurwetenskappe meer gewig as die Skrif. Laasgenoemde word gerangeer tot die woorde van mense in hul nadenke oor God. Dit word onder meer gedoen deur die Skrif onder verdenking te bring deur die gebruik van `n groep analoë voorbeelde wat vandag nie meer sou geld nie. Die gevolgtrekking word dan gemaak dat die Skrif vandag ook `n ander moraliteit sal hê.

Waar die Skrif wel gebruik word, word die uitsprake van die Skrif verder onder verdenking gebring deur te beweer dat die Skrif min oor homoseksuele verhoudings sou sê, óf dat die Skrif na perversiteit verwys, óf dat die Skrif nie homoseksuele oriëntasies en meegaande homoseksuele huwelike van liefde en trou geken het nie.

In hierdie studie is aangetoon dat bogenoemde interpretasie van die Skrif rakende permanente homoseksuele verhoudings en -huwelike nie gehandhaaf kan word nie. Die wetenskap kan nie `n teologiese begrip tot die rand rangeer nie. Verder wys alle hermeneutiese sleutels wat in die debat gebruik word (antieke- en kerkgeskiedenis; Skrifgesag en Skrifgebruik; Bybelse seksualiteit; getuienisse van die Ou- en Nuwe Testamente), deurgaans homoseksuele verhoudings af – ook die van liefde en trou.

A Final Word

The debate about homosexuality in South Africa (and possibly the Church worldwide) does not focus primarily on the acceptance of homosexual persons, but that the church would accept and bless homosexual marriages. In their attempt to get the church to accept such marriages they (pro-gay theologians) have resorted to an hermeneutics which could be considered as postmodernistic.

According to this postmodernistic hermeneutics the sciences have greater importance than the Bible. The Word of God has been reduced to the words of men in their thoughts about God. This is done by casting suspicion on the Bible and by using similar examples which are not generally accepted anymore. They come to the conclusion that the Bible of today has a new version of morality.

Where they do make use of the Bible, they cast suspicion by saying that the Bible has very little to say about homosexual relationships as it is known today. They try to say that the Bible is mainly concerned with perversity and that the Bible knows nothing about homosexual marriages or relationships of love and trust.

In this study it has been shown that the above mentioned interpretation of the Bible concerning homosexual relationships and marriages cannot be sustained. Science cannot change a theological term (like sin). All the hermeneutic keys used in the debate (antique history – history of the church; the authority of the Bible and the use thereof; Biblical sexuality and Old and New Testament evidence) reject homosexual relationships – also those of love and trust.

Permanent homosexual relationships of love and commitment

In this article, the argument is made that homosexual relationships of love and commitment was known by the writers of the Bible. Though definitions like "gay" or "homosexuality" was not known, sexual identity was known. According to the anthropology of the Mediterranean people, somebody's identity was found in the way he or she lived: "If I have a homosexual relationship, then my identity was homosexual".

This article shows that permanent homosexual relationships of love and commitment were known among the Greek philosophers. People like Plato, Aristotle and Pausanius had permanent homosexual partners. Even Paul knew about permanent homosexual relationships of love and commitment. Sufficient evidence have been found in cities like Rome, Corinth and Ephesus on the existence of such relationships.

Permanente homoseksuele verhoudings van liefde en trou.

Die debat rakende seksuele homoseksuele verhoudings is vandag een van die kerndebatte in die kerk en die media. Voorstanders van permanente homoseksuele verhoudings van liefde en trou argumenteer graag dat die Bybelskrywers nie die "tipe" homoseksualiteit wat vandag bestaan, geken het nie. Die homoseksualiteit waarvan die Skrif praat, is volgens hulle perverse seksuele verhoudings of homoseksuele verhoudings wat in die kultusse voor gekom het. Baie word gemaak dat die begrip "homoseksualiteit" of "homoseksueel" 'n relatiewe jong term is. Dit is eers in 1892 in Duitsland die eerste keer gebruik. Dit is volgens hierdie groep nie afgelei van die Latyn *homo* (man/mens) nie, maar vanuit die Grieks *homoios* (dieselfde) wat dus dui op 'n seksuele oriëntasie vir dieselfde geslag (O'Via 2003: 1). Dit impliseer dat die debat in groot mate gevoer word oor die seksuele identiteit van homoseksuele persone met die argument dat die skrywers van die Bybel nie 'n homoseksuele oriëntasie geken het nie.

1. OP SOEK NA 'n SEKSUELE IDENTITEIT

1.1. Homoseksuele oriëntasie is 'n onbekende vir Bybelskrywers

Homoseksualiteit is dus volgens hierdie groep eerder "vreemde seksualiteit" of "grys seksualiteit" (Barnard 2000:84-86). Dit is 'n manier van seksuele uitlewing en gee ruimte vir 'n "alternatief" op heteroseksualiteit. **Anthonissen en Oberholzer** verduidelik dat die begrippe homoseksualiteit en/of gay-wees daardie "seksuele oriëntasie" is wat verwys na liefde, emosionele betrokkenheid, seksuele aangetrokkenheid en gedrag tussen mense van dieselfde geslag (Anthonissen & Oberholzer 2001:35-36). "Oriëntasie" of "disposisie" dui op 'n **bio-psigo-sosiale toestand** wat daartoe lei dat iemand hom of haarself as homoseksueel sien (SKLAS

Nederduitse Gereformeerde Kerk Wes-en-Suid-Kaapland 2004 = Predikante konferensie). Dit gaan dus daarom dat iemand se bestaanswerklikheid (eksistensiële gegewe) só is dat die persoon hunker na iemand van dieselfde geslag (Christian Reformed Church in North America 1973/1999: 7-9). Dit korreleer met die selfbeeld, selfverstaan en liggaamsbeeld van dié spesifieke persoon (Konsepverslag van SKLAS vir voorlegging aan die Sinode van Wes-en-Suid-Kaapland 1999: 2; Werkgroep in verband met homoseksualiteit van die Sinode van die Nederduitse Gereformeerde Kerk van Oos-Transvaal, 2001). Die implikasie van hierdie argument is dat daar dus drie vorme van 'n seksuele oriëntasies bestaan is, naamlik manlik, vroulik en homoseksueel.

'n Basiese fout deur voorstanders van bogenoemde argument is dat daar teen "begrippe" of "definisies" vasgekyk word. 'n Beter metode sal eerder wees om vas te stel hoe seksuele identiteit in die samelewing van die destydse Bybelskrywers beleef is.

1.2. Homoseksuele identiteit

Die hipotese in hierdie artikel is dat dit 'n verkeerde argument is om te beweer dat die destydse mense nie 'n homoseksuele oriëntasie geken het nie, bloot omdat die begrippe ("gay" of "homoseksuele oriëntasie") nie destyds bekend was nie. Dit sal ek doen deur te soek na 'n "seksuele identiteit" wat voortgespruit het uit 'n bepaalde gedrag. In terme van die destydse mense sou dus gesê word dat indien permanente homoseksuele verhoudings van liefde en trou tussen mense van dieselfde geslag voorgekom het, hulle wel kennis gehad het van wat ons vandag 'n homoseksuele oriëntasie sou noem. Dit moet verstaan word binne die antropologie van die destydse Mediterreense mense, waar iemand se identiteit deur sy/haar optrede bepaal is, maw "hoe ek optree, is wie ek is" (Malina 1986: 26).

In die res van hierdie artikel wil ek poog om aan te toon dat die Griekse en Romeinse kulture wel 'n homoseksuele identiteit (oriëntasie) geken het.

2. SEKSUALITEIT IN DIE KULTURE VAN DIE DESTYDSE MEDITEREENSE MENSE

Seksuele identiteit kom wel in die destydse Griekse en Romeinse Kulture na vore. Dit word afgelei uit die seksrolle wat mans en vroue onderskeidelik gespeel het. Seks is gesien as iets wat jy aan iemand anders doen. Die seksrol van die man het gedui op sy aktiewe beheer van die vrou. Die vrou was weer die passiewe ontvanger wat genot geput het om seks te ontvang. Die man "penetreer" en die vrou word "gepenetreer". Owerspel deur 'n vrou (*moiceiva* – vgl ook Matt 5:31) was verkeerd aangesien sy beheer oor haar eie seksrol geneem het - onder die beheer van haar man uit (Karros 2001: 1255-1256).

Die vraag rondom seksuele identiteit is dan: Hoe het die gepenetreerde dan sy rol in die verhouding verstaan. Die seksuele identiteit van die manlike homoseksueel word gevind in die feit dat die passiewe persoon die "begeerte" het om deur 'n "ander man" gepenetreer te word. Dit is met ander woorde dieselfde begeerte wat by 'n vrou bestaan. Nie alle volwasse mans is as "ware mans" gesien nie. Die passiewe vennoot in die seksuele verhouding is gesien as iemand met 'n "vroulike ervaring" en daarom nie as 'n ware man nie (Karros 2001: 1259-1261).

2.1. Permanente homoseksuele verhoudings in die Griekse kultuur

Die bestaan van 'n homoseksuele identiteit word vervolgens ondersteun deur filosowe wat hul voorkeur en liefde vir mans nie weggesteek het nie.

Daar word beweer dat onder hierdie filosowe mense soos Sokrates, Cartulles, Virgilius en Horatio was. Dit word afgelei vanweë hul erotiese gedigte oor mans (Verslag van die kommissie Leer en Aktuele sake van die Sinode van Noordkaapland 2003: p 29).

In 'n artikel waarin gepoog word om aan te toon dat die verskillende vorme van homoseksualiteit wat vandag voorkom, 'n ou verskynsel is, wys **Nassbaum** vanuit die antieke artefakte, toesprake van filosowe, gedigte sowel as Griekse komedies dat mense in die antieke tyd wel homoseksuele verhoudings gehad het waar liefde-en-trou betrokke was. Sy gebruik die Griekse praktyke van homoseksualiteit om daardeur vir die samelewing van vandag meer empatie te laat kry vir die vrese, hoop en vreugde van mense wat persone van dieselfde geslag liefhet (Nussbaum 2002: 16-19).

Liddel en Scott dui aan dat die antieke filosowe spesifieke begrippe gehad wanneer hulle na pederastie ('n volwasse man wat 'n seksuele verhouding met 'n jong seun het) verwys. So is *paidarasths* / *paidikhn* gebruik. Dit hou ook verband met die begrip pedofiel *paidofilew* wat ook gebruik is om hierdie gebruik aan te toon (Liddel & Scott 1983:584).

Vanuit die geskrifte van die antieke filosowe is dit billik om te sê dat dit nie 'n korrekte persepsie is dat pederastie en militêre homoseksualiteit die enigste bekende vorme van homoseksualiteit in die destydse antieke samelewings was nie. Wat vandag as kernhomoseksualiteit bekend staan, het ook as 'n **aparte seksuele identiteit** in die destydse samelewing gefunksioneer.

Hierdie verskynsel kom veral voor in 'n lyn van filosowe waar die een die ander vroeër opgelei het. Dit word gevind by Sokrates, sy student Plato en dié se student, Aristoteles. Plato vertel in sy **Symposium** (Plato 1995a:

36:93) dat Alicibiades op Sokrates verlief was, maar dat Sokrates op daardie stadium 'n permanente verhouding met Agaton gehad het. Alicibiades probeer dan die verhouding tussen Sokrates en Agaton opbreek (Plato 1995a: 90:93).

Verder vertel die karakter Aristofanes ('n denkbeeldige skepping van Plato) dat alle mense op soek is na die ander helfte van ons menswees. Hierdie ander helfte is vir sommige mans ander mans, terwyl dit weer vir sommige vroue ander vroue is. Dan is daar ook diegene vir wie hul ander helfte mense van die teenoorgestelde geslag is. In 'n poging om hierdie gebruik wat oënskynlik volgens hom deur die samelewing as 'n skandelige praktyk beskou is, aanvaarbaar te maak, skryf Plato apologeties dat sulke permanente verhoudings tussen mense van dieselfde geslag nie skandelik is nie, aangesien hierdie mense hul helfte (wat van dieselfde geslag as hulle is) in **vriendskap, liefde** en **intimiteit** soek (Nussbaum 2002: 10).

In gevalle waar 'n man se ander helfte, nog 'n man is, of 'n vrou se ander helfte nog 'n vrou is, sal hierdie mense nie met mense van die teenoorgestelde geslag trou nie.¹⁴²⁴ Indien hulle trou (heteroseksueel) is dit net omdat die "wet" dit van hulle vereis. Hulle sou dan eerder verkies om lewenslank by mekaar (mense van dieselfde geslag) te bly op grond van wedersydse liefde, vriendskap en intimiteit. Dit is nie net die seksuele drang wat hulle na mekaar dryf nie, maar 'n intense onbekende onverklaarbare soeke van hulle "siele" na mekaar (Plato 1995b: 75).

Dit is daarom 'n billike afleiding om te maak dat daar in die destydse samelewing nié nét homoseksuele verhoudings wat **perwers, kulties** en **pederasties** van aard was, voorgekom het en bekend was nie. Permanente

¹⁴²⁴ Die filosoof verwys hier na 'n huwelik binne die konteks van 'n man en 'n vrou. Hy wys egter wel dat mense wat na dieselfde geslag smag hoewel hulle nie met mekaar trou nie, wel in langtermyn verbintnisse met mekaar gaan.

langtermyn verhoudings van liefde en trou was bekend. Dit is ook nie sò dat die destydse filosowe net losbandig was nie. Sketse op artefakte dui **nie net** jonger seuns en ouer mans aan nie, maar ook gevalle waar die sogenaamde jonger persoon inderdaad ouer as “seun-wees” is. **Plato** se langtermyn verhouding met Dion van Sirakuse het begin toe Plato 50 jaar oud was en Dion 35 jaar. Sommige **Stoïsynse filosowe** verkies dat verhoudings tussen mense van dieselfde geslag ten minste 28-jaar sou duur (Paulus was bekend met die stoïsynse filosofie aangesien dit waarskynlik een van die sterkste filosofiese strominge in Tarsus was). Pausanias, die spreker in Plato se **Symposium**, is 'n historiese figuur. Sy homoseksuele verhouding met 'n digter het vir ten minste 12 jaar geduur. Die verhouding het begin toe 'n Agaton (Pausanias se homoseksuele lewensmaat en nie dieselfde as die Agaton met wie Sokrates 'n permanente homoseksuele verhouding gehad het nie) 'n volle 18 jaar oud was (Nussbaum 2004: 16; Plato 1995b: 7:56; Quast 1994: 35).

Daar was dus in sekere homoseksuele verhoudings wel sprake van wederkerigheid, duursaamheid en liefde. Die Griekse filosowe wat homoseksualiteit as aanvaarbaar gesien het, het die norm van stabiliteit, vriendskap en liefde bokant onstabiele losbandigheid verkies. Beide **Plato** en **Pausanias** verwys na hulle homoseksuele verhoudings binne die konteks van 'n lewenslange vennootskap. Waar seks tussen heteroseksuele tot voortplanting kon lei, was seks tussen mense van dieselfde geslag beskou as die voortplanting van dieselfde of 'n beter “gees”. In Sparta is koormusiek ontdek wat die liefde tussen vroue besing. Plato vertel ook dat die Ateners bekend was met die liefde tussen vroue (Nussbaum 2004: 14-17). Die bestaan van langtermyn homoseksuele verhoudings behoort gesien te word binne die konteks dat die Grieke **eros** (passie) alleen as iets gewelddadig, chaoties, gevaarlik en onbeheerbaar gesien het. Daar moes ander elemente van wat in Afrikaans as “liefde” beskryf word, ook teenwoordig wees (Karros

2001: 1258). Interessant is dat Plato ten spyte van sy eie voorliefde vir `n man, in sy **Laws** erken dat gemeenskap tussen `n man en `n vrou natuurlik is, terwyl seks tussen `n man en `n man of `n vrou en `n vrou nie natuurlik is nie, met ander woorde "teen die natuur" (Plato 1995c: 24:611 - **para fusin** - kon Paulus dit in gedagte gehad het in sy skrywe van Romeine 1?). Later verwys sy gespreksgenoot, `n onbekende Athener, dat dit beter sou wees dat wette gemaak word om seks tussen mans met mekaar en vroue met mekaar te verbied. Die vraag kan dus met reg gevra word of hierdie interne spanning by Plato rakende homoseksuele verhoudings, beteken dat die antieke mense ook oor die voorkoms van `n "homoseksuele identiteit" gedebateer het? (Plato 1995c: 381:611).

Karros beweer dat **Aristoteles** ook positief was oor beide manlike en vroulike homoseksuele verhoudings waar wederkerigheid en liefdesvriendskappe teenwoordig was. Volgens haar sien hy heteroseksuele en homoseksuele verhoudings nie slegs binne die konteks van die "selfbevrediging van die enkeling se luste" nie. Aristoteles se geskryfte dui vir haar nie daarop dat die antieke Grieke die aktiewe manlike persoon in `n homoseksuele verhouding as `n homoseksueel sou sien nie, maar die passiewe vennoot wat genot vind om "gepenetreer" te word - maw die penetreerder bly "man" (Karros 2001: 1257). Die passiewe vennoot in die seksuele verhouding identifiseer met "vroulikheid", terwyl die manlike persoon weer dié persoon is wat die aktiewe seksgenoot is wat sy semen in die passiewe vennoot stort (Aristoteles 1995: 56:286). Vir hom is beide die vorme van seksualiteit onder mans en vroue prysenswaardig as dit binne die konteks van wederkerigheid aan mekaar se behoeftes in langtermyn verhoudings voldoen (Nussbaum 2002: 21).

Aristoteles se positiewe siening van liefde vir dieselfde geslag kan verstaan word wanneer hy verduidelik dat daar in die mensdom sekere "disposisies"

is waarmee mense gebore word. Onder hierdie disposisies is ook seksuele disposisies wat volgens "normale seksuele norme" as "onnatuurlik" (dalk weer Paulus se agtergrond en siening van homoseksuele verhoudings in Rom 1) gesien kan word. Dit is waar 'n man die passiewe rol van die vrou in seksuele dae inneem. Hy skryf:

Now corresponding to each of these kinds of unnatural pleasures (**fæusis**) we may observe a related disposition of character. ... These practices result in some cases from natural disposition, and in others from habit, as with those who have been abused from childhood. When nature (**fæusis**) is responsible, no one would describe such persons as showing unrestraint, any more than one would apply that term to women because they are passive and not active in sexual intercourse ...

(Aristoteles 2000: 1148b)

Uit die antieke geskrifte is ook getuienis gevind dat sekere manspersone in die openbaar as verfynde vroulike (homoseksuele) persone verskyn het. Liddel en Scott wys ook dat die begrip *eéanos* met fyn of verfyn (Aristoteles 2000: 1148b; Liddel & Scott 1983: 218), terwyl *neanikos* weer met homoseksueel vertaal kan word (Liddel & Scott 1983: 218).

Vervolgens wil ek wys op getuienis wat wat daarop dui dat permanente homoseksuele verhoudings van liefde en trou (homoseksuele huwelike) wel gedurende die tyd van die Nuwe Testament bekend was.

2.2. Seksualiteit in die Romeinse kulture

Anders as wat voorstanders van permanente seksuele homoseksuele verhoudings en -huwelike graag wil glo, was permanente homoseksuele huwelike van liefde en trou inderdaad gedurende die tyd van Paulus bekend. Dit het ook voorgekom in al drie die stede aan wie se Christene hy in sy briewe teen die sonde van homoseksuele verhoudings waarsku.

Boswell ('n homoseksuele persoon en aktivis ten gunste van homoseksuele huwelike van wederkerigheid, duursaamheid, liefde en trou) gee in 'n poging om op die normaliteit van homoseksuele huwelike en seksuele verhoudings te dui, bewyse uit die antieke bronne van sulke huwelike in die destydse Mediterreense samelewing waaronder die meeste uit die tyd van Paulus dateer. Dit is verhoudings waar pederastie, losbandigheid en perversiteit nie ter sprake is. Paulus se uitsprake ten opsigte van die gemeentes in **Rome**, **Korinte** en **Efese** (1 Timoteus) moet binne hierdie konteks beoordeel word. In Boswell se bewyse word al hierdie stede genoem:

- Nero het met twee mans in die openbaar in die huwelik getree. Een van hierdie lewensmaats van hom is dan ook as "koningin" vereer (Boswell 1996:69,82-84). Dit is belangrike inligting wanneer die interpretasie van die briewe aan die Romeine, Korinte en Efese bestudeer word. Paulus het hierdie briewe geskryf gedurende die tyd van Nero se regering (54-68 nC) - Die Romeine brief waarskynlik in 55-56 nC, die brief van Korinte waarskynlik in 54 nC en 1 Timoteus waarskynlik 61-64 nC (Van der Watt 2003: 706, 723, 805).
- Xenophon van **Efese** vertel van homoseksuele verhoudings van liefde en trou in dié stad. 'n Voorbeeld hiervan is Hippotoos. Hy het 'n man van dieselfde ouderom (nie pederastie nie) as hy liefgehad (Boswell 1996:86; Smith 1996: 234). So was die eerste groot liefde van Dionysius, 'n ander man met die naam van Ampelus (Boswell 1996:85).
- Hadrianus (ongeveer 130 nC) word beskou as een van die vyf beste keisers van Rome. Hy het 'n permanente verhouding met 'n ander man, Antonius gehad (Boswell 1996:85).
- Daar is ook voorbeelde van biseksualiteit. Amatorius, 'n jong man was verlief op beide jongmeisies en jongmans wat dieselfde ouderdom as hy was (Boswell 1996:86).

- Twaalf Attiese fase is gevind met verskillende voorbeelde van volwasse homoseksuele verhoudings (Huppert 1988: 255-268; Smith 1996: 234).
- Daar is nie baie bewyse van lesbiese verhoudings in **Rome** nie. Boswell motiveer dit aangesien die meeste Romeinse geskiedskrywers manlik was. Daar is wel 'n verhaal wat die skrywer Ovid neergeskryf het van twee vroue wat in 'n liefdesverhouding met mekaar gestaan het (Boswell 1996:83; Brooten 1996: 42-45).
- Uit die stad Lesbos is lesbiese erotiese gedigte van Sappho gevind rakende haar sensuele begeertes vir 'n ander vrou (Brooten 1996: 29; Smith 1996: 234).
- Lucian vertel in sy **Dialogues of the Courtesans** van vroue uit die stad Lesbos (waarskynlik waar die benaming lesbies vandaan kom?) wat permanente verhoudings met mekaar gehad het. So is ene Megilla met 'n vrou van **Korinte** getroud (Boswell 1996:83; Brooten 1996: 51-52).
- Plutarch dui op lesbiese verhoudings wat in die stad Sparta voorgekom het (Smith 1996: 240).
- Pseudo Phocilydes verwys na die onaanvaarbaarheid van beide manlik en vroulike homoseksuele verhoudings. Die werk dateer ongeveer uit 30 vC tot 40nC.
- Hy vertel ook van 'n permanente verhouding wat later op 'n huwelik tussen die koningin van Egipte, Bernice, en 'n vrou van Mesopotamië uitgeloop het:

... rescued her and returned her to her Bernice, from whom she had been taken, and who had become the queen of Egypt after her father's death. Bernice married Mesopotamië (verwysende na die vrou uit Mesopotamië),
 ...

(Boswell 1996:84; Brooten 1996: 50-51)

- Clement van Alexandrië, 'n Christen kerkvader uit die 2de eeu nC vertel van vroue wat in lesbiese verhoudings betrokke was. Hy vertel dat hierdie vroue sò openlik oor hulle verhouding van liefde en trou was, dat hulle "teen hul natuur" opgetree het en getrou het (Boswell 1996:84; Brooten 1996: 50-51; Scroggs 1984: 147,142).
- Daar is ook getuies op twee ander fase uit die klassieke tydperk gevind wat dui op lesbiese verhoudings. Hier is vroue besig om mekaar se geslagsdele te betas (Brooten 1996: 188-197; Scroggs 1984: 143; Smith 1996: 241).
- 'n Agaïese vaas (uit die omstreke van **Korinte**) wat uit ongeveer 620 vC dateer dui op twee vroue wat aan mekaar se gesigte raak. Hul liggaamshouding dui op intimiteit (Smith 1996: 241).
- Alkman, 'n digter van Sparta, vertel van die wonderlike liefde tussen twee jonger vroue, Agido en Hagesichora, wat in terme van vandag as 'n huweliksverhouding beskryf sou kon word (Smith 1996: 241).
- Selfs Rabbynse literatuur het kennis gedra van lesbiese verhoudings. Die **Sifra** is 'n Rabbynse kommentaar op Lev 18 waarvolgens Moses se lering impliseer dat die Israeliete enige homoseksuele huwelike (manlik én vroulik) sal vermy (Brooten 1996b: 61-87; Smith 1996: 240).
- Net so word in die **Jerusalemse Talmud** 'n debat tussen die skole van Hillel and Shammai gevind oor die vraag of lesbiese seksuele verhoudings 'n vrou se maagdelikheid wegneem (Brooten 1996b: 64-65; Smith 1996: 242).

Terug by Paulus: Geleerdes is nie eenstemmig oor die datering van Paulus se dood nie. Daar is wel konsensus dat Nero Paulus laat onthoof het. Die datering van Paulus se dood word gegee as tussen 64 nC en 67 nC (Van der Watt 2003: 702, 805). Daar kan waarskynlik nie twyfel wees dat Paulus (ook as stoïsynse filosoof) dus kennis gedra het van beide lesbiese- en

homoseksuele verhoudings van liefde en trou gedurende sy tyd nie. Dit verklaar waarom Paulus in Rom 1 spesifiek na manlike en vroulike vorms van homoseksuele verhoudings as *para fusin* verwys, sowel as die gebruik van die twee Griekse begrippe *malakos* (vroulike homoseksuele persoon) en *arsenokoitai* (manlike homoseksuele persoon) in 1 Kor 6:9.

Vervolgens dan, 'n beoordeling:

3. 'n BEOORDELING

Die argument wat voorstanders van homoseksuele verhoudings van liefde en trou gebruik dat die destydse antieke en Mediterreense mense nie van sulke verhoudings of identiteite kennis gedra het nie, kan dus nie gehandhaaf word nie. Binne die antropologie van die destydse Mediterreense mense het iemand se optrede, sy/haar identiteit bepaal. Wanneer iemand dus die rol van die vroulike of manlike homoseksuele party vertolk het, was die persoon se identiteit homoseksueel. Die voorkoms van permanente homoseksuele verhoudings van liefde en trou onder die filosowe onderskryf ook my argument. Dat getuienis gevind is van permanente homoseksuele verhoudings van liefde en trou en/of "homoseksuele huwelike" tussen homoseksuele persone (manlik of vroulik) in Rome, Korinte en Efese beteken dat Paulus waarskynlik na sulke permanente homoseksuele verhoudings in sy briewe aan die betrokke gemeentes verwys. Dit kan dus nie meer geargumenteer word dat die Bybelskrywers slegs perversiteit, pederastie of kultiese homoseksuele verhoudings in gedagte gehad het nie. Dié bevindinge behoort 'n bepalende rol in die debat rakende die Skriftuurlike verantwoordings van permanente homoseksuele verhoudings te speel.

Literatuurverwysings

1. Anthonissen C & Oberholzer P 2001. **Gelowig en Gay?**. Wellington: Lux Verbi.BM.
2. Aristoteles 1995. **Generation of animals**. Santa Monica: World Library.
3. Aristoteles 2000. **Nicomachanaen Ethics**. Perseus Project - Harvard University Press.
4. Barnard R 2000. **Dis tyd dat Christene anders dink en praat oor seks**. Wellington: Hugenote Uitgewers.
5. Boswell J 1996. **Christianity, social Tolerance, and Homosexuality**. Chicago: The University of Chicago Press.
6. Brooten BJ 1996. **Love between Women**. Chicago: University of Chicago.
7. Brooten BJ 1985. **"Pauls's Views on the Nature of Women and Female Homoeroticism"**. Immaculate and Powerful: The Female in Sacred Image and Social reality. 1985b.
8. Christian Reformed Church in North America 1973/1999. **Pastoral Care For Homosexual Members**.
9. Huppert C 1988. **"Greek love: Homosexuality or Pederstiy? Greek Love in the Black Attic Figures Vase-Painting"**. Proceedings of the Third Symposium on Ancient Greek and Related Pottery.
10. Karros RM 2001. **Active/Passive, Acts/Passions: Greek and Roman Sexuality**. American Historical Review, Vol. 105 Issue 4.
11. Konsepverslag van die SKLAS vir voorlegging aan die Sinode van Wes-en-Suid-Kaapland 1999. **Homoseksualisme**.
12. Liddel & Scott 1983. **Greek-English Lexicon**. Oxford: Claredon Press.

13. Nussbaum MS 2002. **Other Times, Other Places: Homosexuality in Ancient Greece**. Annual of Psychoanalysis , Vol. 30.
14. Malina BJ 1986. **Christian Origins and Cultural Anthropology**. Atlanta: John Knox Press.
15. Plato 1995. **Symposiums, - The Greek Philosophers**. Santa Monica: World Library.
16. Plato 1995. **Seventh Letter, - The Greek Philosophers**. Santa Monica: World Library.
17. Plato 1995. **Laws - The Greek Philosophers**. Santa Monica: World Library.
18. Scroggs R 1984. **The New Testament and Homosexuality**, Philadelphia: Fortress Press.
19. SKLAS Nederduitse Gereformeerde Kerk Wes-en-Suid-Kaapland 24-25 Maart 2004. **Psigiater voordrag tydens bespreking en vrae**. Picardie Gastehuis.
20. Smith MD 1996. **Ancient Bisexuality and the interpretation of Romans 1:26-27***. Journal of the American Academy of Religion LXIV/2.
21. Van der Watt J (Redakteur) 2003. **Die Bybel A-Z**. Vereeniging: Christelike Uitgewersmaatskappy.
22. Verslag van die kommissie Leer en Aktuele sake van die Sinode van Noordkaapland Mei 2003. **Homoseksualiteit: `n Christelike besinning**.
23. O'Via D 2003. **The Bible, the Church and Homosexuality**, Minneapolis: Fortress Press.
24. Werkgroep in verband met homoseksualiteit van die Sinode van die Nederduitse Gereformeerde Kerk van Oos-Transvaal 28 Julie 2001. **Gesprek met die lidmate van die Reformerende Kerk en ander persone van homoseksuele oriëntasie**. Sinodehuis Pretoria.

25. Quast K 1994. **Reading Corinthian Correspondence – an Introduction.** Mahwah: [Paulist Press].

10 Stellings : PhD

Onderwerp: 'n Studie in Nuwe Testamentiese Hermeneutiek – Die Homoseksualiteitsdebat in die Nederduitse Gereformeerde Kerk (1986-2004).

1. Die Skriftuurlike regverdiging van homoseksuele verhoudings en –huwelike is in wese 'n hermeneutiese probleem.
2. Die gesag van die Skrif kom in gedrang indien homoseksuele verhoudings as Skriftuurlik regverdig word.
3. Die antieke mense, sowel as die skrywers van die Bybel het homoseksuele verhoudings van liefde en trou geken.
4. Die analoë voorbeelde wat gebruik word om die Skrif onder verdenking te bring asof dit nie relevant is vir die eietydse vraagstuk van homoseksuele verhoudings nie, kan nie gehandhaaf word nie.
5. Die Skrif handhaaf altyd heteroseksualiteit as die wese van seksualiteit en seksuele verhoudings.
6. Die hele Ou Testamentiese siening van die huwelik, seksualiteit in die algemeen, en homoseksualiteit in die engere, wys homoseksuele verhoudings af.
7. Die bediening van Jesus laat nie ruimte om homoseksuele verhoudings Skriftuurlik te verantwoord nie.
8. In Romeine 1 verwys Paulus inderdaad ook na homoseksuele verhoudings van liefde en trou.
9. In 1 Kor 6:9 en 1 Tim 1:8-10 word ook na homoseksuele verhoudings van liefde en trou verwys.
10. In die vasstelling van 'n Bybelse etiek rakende die hantering van die homoseksuele persoon, kan nie ruimte gelaat word vir die Skriftuurlike regverdiging van homoseksuele verhoudings nie.